

PROIECTAREA TEHNOLOGICĂ A PROCESELOR BIBLIOTECARE

Viorica LUPU,

director adjunct,

Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a UASM

Sub impactul Societății Informaționale și Cunoașterii bibliotecile trec printr-un proces accelerat de transformări organizatorice și tehnologice și de redefinire a locului și rolului pe care îl ocupă în societate. Biblioteca, fiind un subsistem al vieții sociale, trebuie să-și desfășoare activitatea sub acțiunea factorilor externi, adaptându-se permanent la schimbările macrosistemului din care face parte și la cerințele provocate de dinamica elementelor integrate, dezvoltându-se din interior cu noi componente conexe. În context tehnologic funcția socială a bibliotecii se caracterizează prin producerea și punerea la dispoziția utilizatorilor a serviciilor și produselor informaționale de calitate, într-un asortiment larg și într-o cantitate satisfăcătoare. Această funcție a bibliotecii poate fi realizată cu succes prin intermediul proiectării tehnologice a proceselor tehnologice, urmărind principiul îmbunătățirii continue.

Fiind o structură autonomă, flexibilă și deschisă biblioteca este în esență o structură sistemică complexă, care se dezvoltă din interior cu noi componente conexe, necesare vieții sociale.

Sistemul „biblioteca” își desfășoară activitatea sub acțiunea diferitor factori externi, se adaptează permanent la schimbările macrosistemului din care face parte și la cerințele provocate de dinamica elementelor integrate.

Ca sistem deschis, biblioteca comunică cu alte sisteme cu care se află în relații continue pe multiple direcții, exprimate prin fluxurile de intrări (forță de muncă, resurse materiale, resurse informaționale) și cele de ieșiri (informații, servicii și produse informaționale etc.) destinate macrosistemului din care biblioteca face parte.

În linii mari, despre bibliotecă se poate vorbi ca de un sistem organizațional și ca de un sistem tehnologic, ambele fiind componente ale sistemului complex – biblioteca.

Sistemul tehnologic poate fi definit ca un ansamblu organizat de elemente de producție dependente între ele, perceput ca un întreg prin intermediul relațiilor ce leagă elementele între ele și capabil de a se individualiza prin realizarea unei funcții sau a unui grup de funcții specifice.

Sistemul tehnologic de bibliotecă trebuie să fie orientat spre reformarea materialelor existente în produse și servicii informaționale, necesare societății, cu cheltuieli minime, luându-se în vedere condițiile actuale și timpul utilizat la realizarea lor.

Funcția de bază a oricărui sistem tehnologic constă în transformarea unui flux de intrări (materie primă) în ieșiri (produs final). Astfel, biblioteca ca sistem tehnologic îndeplinește următoarele funcții:

- alegerea asortimentului de servicii și produse informaționale (studierea necesităților de informare ale beneficiarilor, în baza cărora se evidențiază necesitățile noi ale comunității, care condiționează apariția de noi poziții sortimentale);
- pregătirea tehnologică a producției noului asortiment de servicii și produse informaționale;
- crearea produselor și serviciilor informaționale și punerea lor la dispoziția utilizatorilor care, de fapt, constituie rezultatul activității sistemului tehnologic;
- evaluarea eficienței producției bibliotecare, verificarea concordanței nivelului de performanță a produsului nou cu parametrii prescriși în documentul de proiectare.

Pregătirea tehnologică a producției noului asortiment de servicii și produse informaționale are ca scop asigurarea creării noilor produse și modernizarea celor existente la nivelul cerințelor din ce în ce mai complexe și mai diversificate ale beneficiarilor, utilizând cele mai performante tehnologii și metode moderne, precum și asigurarea celor mai bune condiții, reducerea la minimum a cheltuielilor de producție. Pregătirea tehnologică reprezintă prima verigă în lanțul operațional al procesului de producție și se constituie ca etapă de concepție constructivă și tehnologică. Pregătirea tehnologică a producției informaționale constă dintr-un șir de activități, dintre care cele mai importante sînt:

1. *Analiza datelor de pornire pentru elaborarea procesului tehnologic.* Prima etapă a proiectării tehnologice presupune studiarea cerințelor calitative față de produsul (serviciul) ce se dorește a fi creat și include identificarea posibilităților de utilizare a produsului (serviciului) concret și a particularităților lui distinctive și analogice cu alt produs. Tot în cadrul acestei etape se realizează caracteristica utilizatorilor potențiali, descrierea situațiilor tipice de servire, descrierea formelor optime de prezentare a informației, posibilitățile optime de difuzare a informației beneficiarilor etc.

Ca surse de obținere a acestor informații pot servi următoarele tipuri de documente: de reglementare (standarde, norme, nomenclatura serviciilor etc.); metodologice (recomandări, rezoluții, instrucțiuni metodologice etc.); tehnologice (carta tehnologică, scheme-bloc, algoritme tehnologice etc.); cu caracter normativ (norme (normative), durata realizării proceselor și operațiilor bibliotecare etc.).

Consultarea acestor documente ne va fi de un real ajutor în proiectarea proceselor, dar trebuie să fim pregătiți că aceste documente nu ne vor pune la dispoziție informații exhaustive cu privire la specificul produsului (serviciului) concret, cerințele calitative față de rezultatul final, rezoluțiile tehnologice, metodele și mijloacele de evaluare a procesului tehnologic și rezultatelor lui.

2. *Alegerea unui model analog, a unei scheme tehnologice unificate și adaptarea lor la biblioteca concretă sau elaborarea proprie a procesului tehnologic pe faze de proces tehnologic și în cadrul acestora pe operații.* Dacă în urma căutării a fost depistat un model analog, atunci el va fi adaptat la condițiile bibliotecii concrete, iar dacă căutarea nu ne va asigura un astfel de rezultat, atunci se vor prelua doar elemente separate ale procesului tehnologic care corespund situației date. Se întâmplă și cazuri când lipsesc modele sau analogii, procesul tehnologic este unic și necesită să fie elaborat de la zero, să se identifice operațiile tehnologice care vor servi ca bază la elaborarea noului traseu tehnologic.

3. *Evaluarea sistemului de resurse.* Calitatea producției bibliotecare este determinată de alegerea calificată a sistemului de resurse. În cadrul proiectării tehnologice este necesară identificarea unui complex de resurse pentru un produs (serviciu) concret: documentare, lingvistice, materiale, tehnice, software și umane. Resursa de bază a tehnologiilor bibliotecare o constituie documentul, informația. Rezultatele analizelor efectuate, prezentate în formă textuală sau tabelară, trebuie să conțină o descriere complexă a bazei de resurse necesară pentru producerea produsului (serviciului) concret: asigurarea informațională, echipamentul, softul necesar, cheltuielile materiale, componența de executori.

4. *Elaborarea traseului tehnologic.* Elaborarea traseului tehnologic este determinată de consecutivitatea operațiilor tehnologice în cadrul structurii procesului tehnologic, fiind

reprezentat sub formă de algoritm, schemă tehnologică, bloc-schemă, organigramă. Procesele trebuie să fie elaborate în baza unui flux tehnologic de ansamblu care să asigure succesiunea etapelor tehnologice, precum și înlănțuirea logică a tuturor proceselor tehnologice aferente fluxului. Respectarea acestui principiu constituie premiza de bază a proiectării tehnologice logice raționale care să asigure o circulație fluentă a produselor (serviciilor).

5. *Normarea proceselor tehnologice.* Normarea timpului de muncă și de consum pentru realizarea procesului tehnologic poate fi realizat prin două modalități: prin adresarea la documente normative sau prin metoda cronometrării, observațiilor, fotografierea zilei de muncă.

6. Stabilirea metodelor de control tehnologic.

7. *Înregistrarea rezultatelor proiectării tehnologice.* Toate rezoluțiile tehnologice aprobate vor fi fixate în documentația tehnologică, care va cuprinde descrierea detaliată, consecutivă și rațională a procesului tehnologic, responsabilii de proces, termenul de îndeplinire, resursele necesare.

Înșușirile calitative ale produselor și serviciilor informaționale se asigură în procesul de producție, dar se manifestă în sfera utilizatorilor. Calitatea producției reflectă calitatea procesului de producție, a activității de concepție tehnologică, constructivă și de organizare a producției, iar calitatea produselor este expresia finală a calității proceselor tehnologice.

Referințe bibliografice:

1. Пилко, И. С. *Информационные и библиотечные технологии: Учебное пособие.* Санкт-Петербург, 2006. 341 с.
2. Пилко, И. С. *Технологическое библиотековедческое знание: содержание и структура.* В: Научные и технические библиотеки. 2003, № 3, с. 41.

INSTRUIREA CONTINUĂ – DEVIZA GENERALĂ A SECOLULUI INFORMAȚIONAL

Indiferent dacă vorbim despre o criză economică sau nu, instruirea / formarea trebuie să fie una continuă. Cu siguranță ea are un început, dar nu putem să vorbim de un sfârșit. Nu degeaba am tot auzit de la părinți, bunici, oamenii înțelepți binecunoscutul proverb: „Omul cât trăiește învață.”

Haideți să facem un exercițiu de imaginație și să ne închipuim cum ar fi dacă la un moment dat omenirea întreagă s-ar opri din procesul de învățare. Cum ar fi dacă ar spune „stop” la orice informații noi sau orice altă zvîcnire de creativitate? Nu cred ca e nevoie să ne gândim prea mult și

să ne dăm seama că în câteva zeci de ani am ajunge la un nivel intelectual de primat.

Cu toții tindem să ne satisfacem nevoile din veritabila piramidă a lui Maslow. Dar atunci când mintea noastră se blochează la nevoile de bază, nu mai putem să vorbim de evoluție. Nimeni nu își dorește să rămînă la baza piramidei. Cu toții avem aspirații mari în legătură cu propria persoană. Mai important este poate decît aspirațiile în sine, motorușul care ne face să punem în aplicare planurile și ne duce către acele aspirații. Acel motoruș fiind bineînțeles motivația.

Rodica BÎRÎIAC,
bibliotecar, Biblioteca Centrală USM